

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 1.10.15

Høringsvar med merknader fra Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) – forslag til endringer i barneloven

Juridisk rådgivning for kvinner, JURK, viser til høringsbrev av 25. juni 2015 vedrørende forslag om endringer i barneloven. JURK takker for anledningen til å inngi høringsvar.

Foreldreansvar

JURK mener at felles foreldreansvar som et utgangspunkt vil være positivt i et likestillingsperspektiv. Dette vil dessuten harmonere med rettspraksis i foreldretvister. Vi ser likevel gjennom vår saksbehandling at foreldre ofte ikke evner å samarbeide i tilstrekkelig grad etter et samlivsbrudd. Hvor foreldrene aldri har bodd sammen, vil samarbeid kunne være enda mer utfordrende. Endringen som er foreslått vil kunne medføre økte konflikter og flere foreldretvister for domstolene.

JURK er skeptiske til departementets vektlegging av den formelle siden av foreldreansvaret, fremfor betydningen av foreldreansvarets reelle innhold. Etter vår mening bør det først og fremst være et mål at foreldreskapet rent faktisk blir mer likestilt, og ikke at det på papiret kan utledes en statistikk om at flere foreldre har felles foreldreansvar samtidig som det i realiteten ikke er skjedd noen endringer i forholdene mellom foreldre og barn.

Foreldreansvaret består av to komponenter; plikten til å yte omsorg for barnet, og retten til å ta beslutninger som gjelder barnet. Det er ikke nødvendigvis et gode at foreldreansvaret formelt sett deles av begge foreldrene, dersom det i praksis utøves kun av den ene forelderen. Om kun en av foreldrene tar seg av barnet, helt eller for det aller meste, er det denne forelderen som utfører omsorgsplikten som ligger i foreldreansvaret. Det er da denne forelderen som vil være egnet til, på bakgrunn av kjennskapet til barnet, å ta gode beslutninger for barnet. Dersom en

Telefon:
22 84 29 50
E-post:
Post-mottak@jurk.no

Telefontider:
Man-Tir kl 09 - 15
Ons kl 12 - 15
Tor kl 09 - 13:30
Fre kl 09 - 12

Adresse:
Arbins gate 7
0253 Oslo
www.jurk.no

svært fraværende forelder som i liten grad drar omsorg for barnet likevel gis formell kompetanse til å ta store beslutninger om barnets hverdag, vil dette både kunne føre til beslutninger som ikke er basert på kjennskap til barnet, og til et økt konfliktnivå mellom foreldrene.

Om foreslåtte regelendringer ses i sammenheng, og loven ender opp med felles foreldreansvar med hovedregel, kombinert med alternativ to om flytting med barnet, tydeliggjøres urimeligheten og det uheldige i at en svært lite deltakende forelder likevel kan treffe store beslutninger i barnet og den andre forelderens liv.

Det er også verdt å merke enkelte praktiske problemer som kan oppstå dersom foreldreansvaret er plassert hos begge foreldrene, men hvor den ene forelder er helt fraværende. I enkelte situasjoner, for eksempel ved utstedelse av pass til barnet eller ved større medisinske inngrep, kreves samtykke fra begge som har foreldreansvar. Dersom foreldreansvaret i slike tilfeller innehas av personer som frastår fra all kontakt med den andre forelder og barnet, vil dette medføre praktiske problemer. En ulempe ved å legge aktivitetsplikten hos den forelder som tar seg alene av barnet (som oftest mor) og å kombinere denne med en tidsfrist, vil være at det på senere tidspunkt oppstår slike praktiske situasjoner som vanskeliggjør hverdagen.

JURK mener at det er bedre å holde seg til dagens løsning, hvor felles foreldreansvar må meldes inn. Dersom den motsatte løsningen likevel velges, mener vi det er viktig å sette av midler til å utarbeide informasjon til mødre om ettårsfristen som gjelder for å melde inn at man ikke ønsker felles foreldreansvar, samt hvilken betydning felles foreldreansvar har i praksis.

Delt fast bosted

JURK mener at en hovedregel om delt fast bosted når begge foreldrene har bodd sammen med barnet, vil være uheldig. En løsning som dette forutsetter at både foreldre og barn ønsker en slik ordning, og at foreldrene har et godt og nært samarbeid. Dette er ofte ikke realiteten etter et samlivsbrudd. I de tilfeller hvor konfliktnivået mellom foreldrene er høyt, vil en ordning med delt fast bosted kunne bidra til en ytterligere forverring. JURK mener derfor at et utgangspunkt med delt fast bosted i de tilfeller hvor foreldrene har bodd sammen, ikke vil fremme formålet med lovendringen - å dempe konfliktnivået mellom foreldre.

JURK er positiv til delt fast bosted for barnet i de tilfeller hvor både barn og foreldre selv ønsker dette, og foreldrene har et nært og godt samarbeid. JURK mener at frivillige avtaler mellom foreldre om hvor barnet skal bo fast, er den beste løsningen. En endring i bestemmelsens ordlyd slik som er foreslått, vil kunne skape en presumpsjon om at delt fast bosted er den foretrukne løsningen. Vi ser ikke at en slik lovteknisk endring er nødvendig, og heller ikke heldig. Etter dagens ordning står foreldrene fritt til å avtale en løsning som passer for dem og deres barn. JURK mener derfor at lovens løsning med avtalefrihet for foreldre bør videreføres og ser ikke et behov for endring.

Flytting med barnet

JURK stiller seg kritisk til forslaget om at foreldre med felles foreldreansvar må være enige hvis barnet skal flytte med bostedsforelder til et annet sted i landet. Vilkåret for at samtykke må innhentes er at flyttingen vil medføre "vesentlige endringer i samværsordningen".

Vi mener at det vil være svært inngripende overfor bostedsforelder å måtte innhente samtykke for å flytte med barnet. Det kan være gode grunner til at bostedsforelder ønsker å flytte med barnet. Årsaker kan være arbeid, familie, utdanning eller at man ikke har økonomi til å etablere seg i nærheten av den andre forelder. Å innføre et samtykkekrav, vil naturligvis gjøre det lettere for samværsforelder å gjennomføre samvær med barnet sitt. De negative konsekvenser forslaget vil ha for bostedsforelder kan likevel ikke veie opp for dette.

At bostedsforelder må innhente samtykke, er en rett for samværsforelder. Et slikt krav om samtykke vil lett kunne føre til misbruk av denne retten. Å nekte flytting med barn vil da kunne brukes kun med den hensikt å sabotere for bostedsforelder. Et slikt samtykkekrav vil videre kunne bidra til å sette foreldrenes konflikt i fokus, samt overskygge barnets beste som alltid skal være det avgjørende hensyn i saker som gjelder barn.

En annen viktig konsekvens ved en slik eventuell endring, er at søksmålsbyrden plasseres hos den som ønsker å flytte med barnet. I dag er det samværsforelder som må fremme sak, dersom hen motsetter seg flytting. Departementets forslag betyr i praksis at bostedsforelder overtar søksmålsbyrden ved at denne må reise sak dersom samtykke til flytting ikke gis.

JURK bistår hvert år mange kvinner med svakere økonomi. Generelt bør det tas høyde for at ethvert konfliktøkende forslag som fører til at flere konflikter må løses rettslig, vil føre til at personer med svakere økonomi nettopp ikke får sin konflikt løst eller sin rett gjennomført. Plasseringen av søksmålsbyrden hos bostedsforelder innebærer at en samværsforelder som kjenner til at bostedsforelder mangler økonomisk evne til å reise sak, trygt vil kunne motsette seg flytting uten å risikere og pålegges et større ansvar for barnet. Det er verdt å merke seg at både dårlige økonomiske kår og liten innsats fra samværsforelder nettopp kan være situasjoner som nødvendiggjør flytting til utdanning/arbeid eller nærmere annen familie, men at en overføring av søksmålsbyrden nettopp vil ramme bostedsforeldre som lever under slike vilkår, og som derfor ikke har mulighet til å reise sak for å få muligheten til å flytte.

Det bør dessuten synliggjøres tydelig at det er *barnets flytting*, og ikke den andre forelderens flytting som kan stanses. Dersom samværsforelder ikke er villig til å ta over som bostedsforelder, kan hen ikke få stanse bostedsforelderens mulighet til å flytte med barnet. I så tilfelle vil det i foreligge et faktisk flytteforbud som vil være uakseptabelt.

JURK mener at kvinners bevegelses- og handlefrihet vil bli begrenset dersom forslaget om innhenting av samtykke gjennomføres. Dette er fordi det per i dag er flest kvinner som har barnet fast boende hos seg. Dette fremmer ikke reell likestilling, og er ikke nødvendigvis til det beste for barnet.

En meklingsplikt ved uenighet vil derfor være et bedre alternativ. Dette kan kombinere to viktige hensyn – sikre barnets rett til samvær med foreldrene, samt dempe konflikter mellom foreldrene som rammer barnet.

JURK vil avslutningsvis bemerke at det fremstår som uklart hva som menes med "vesentlige endringer i samværsordningen". Med en skjønnsmessig og uklar ordlyd, vil det være vanskelig å avgjøre i hvilke tilfeller samtykke til flytting kreves. Ordlyden som er foreslått legger opp til at det må foretas skjønnsmessige og konkrete vurderinger. Dette vil kunne medføre usikkerhet for foreldre, og skape et behov for å få saken sin prøvd for domstolene.

Tiltak mot samværs sabotasje

JURK har ingen merknader til at Statens innkrevingsentral overtar innkrevingen av tvangsbøter. JURK er imot trekk i barnebidrag som tiltak mot samværs hindring. Barnebidraget er en ytelse som er ment til *barnet* og trekk her ville i så fall ramme barnet som uskyldig tredjepart. Utover dette har vi ikke merknader til dette kapittelet.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Caroline Wold Knudsen
saksbehandler

Erle Aas Bjørnstad
saksbehandler

Linn Bugge
saksbehandler

Sara Eline Grønvold
daglig leder